

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-11-08

Närvarande: Justitieråden Svante O. Johansson, Johan Danelius och Linda Haggren

En modern straffrättslig preskriptionslagstiftning

Enligt en lagrådsremiss den 31 oktober 2024 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,
3. lag om ändring i skattebrottslagen (1971:69),
4. lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom,
5. lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet,

6. lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189),
7. lag om ändring i lagen (1994:419) om brottsofferfond,
8. lag om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg,
9. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
10. lag om ändring i lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,
11. lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551),
12. lag om ändring i bidragsbrottslagen (2007:612),
13. lag om ändring i lagen (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen,
14. lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
15. lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Gustav Holm och Klara Lundh.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

Övergångsbestämmelserna

I punkt 2 anges att vissa bestämmelser ska tillämpas i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte brottet har preskriberats dessförinnan enligt äldre bestämmelser. I punkt 4 anges att vissa upphävda bestämmelser fortfarande gäller för utdömda fängelsestraff som har preskriberats före ikraftträdandet. Eftersom termen preskription inte förekommer i den äldre lydelsen av bestämmelserna, anser Lagrådet att den terminologin inte bör användas i fråga om sådant som har inträffat före ikraftträdandet. I stället bör den tidigare terminologin användas. Lagrådet förordar att punkterna ges följande lydelse.

2. Bestämmelserna i 35 kap. 2 och 4 §§, 6 § första stycket 1 och 2 och 10 § tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

4. De upphävda bestämmelserna i 35 kap. 8 och 9 §§ gäller fortfarande för utdömda fängelsestraff som har bortfallit före ikraftträdandet enligt dessa bestämmelser.

Förslaget till lag om ändring i skattebrottslagen

Övergångsbestämmelserna

Av samma skäl som har angetts beträffande övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i brottsbalken bör punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen om ändring i skattebrottslagen formuleras enligt följande.

2. Bestämmelserna i 14 § första stycket i den nya lydelsen tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

Förslagen till lagar om ändring i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg, aktiebolagslagen (2005:551) och bidragsbrottslagen (2007:612)

I övergångsbestämmelserna till lagarna om ändring i brottsbalken och skattebrottslagen finns bestämmelser (punkterna 3) av innebörd att de övergångsbestämmelser (punkterna 2) som ger vissa nya bestämmelser retroaktiv verkan inte ska gälla i fråga om de nya bestämmelserna i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken respektive 14 § första stycket skattebrottslagen om att godkännandet av ett strafföreläggande utgör en preskriptionshindrande åtgärd.

På sidan 63 i lagrådsremissen framgår att avsikten är att inte heller de nya bestämmelserna om detta i lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg, aktiebolagslagen (2005:551) och bidragsbrottslagen (2007:612) ska ges retroaktiv verkan. Några övergångsbestämmelser om den saken föreslås dock inte i dessa lagar.

Det sagda väcker frågor om vad som, i avsaknad av särskilda övergångsbestämmelser, kommer att gälla i aktuellt avseende i fråga om brott enligt dessa lagar som begås före ikraftträdandet, särskilt om ett strafföreläggande har godkänts efter ikraftträdandet. I den delen konstaterar Lagrådet att den princip som kommer till uttryck i 12 § promulgationslagen till brottsbalken om att ändrade regler om preskription inte ska tillämpas på brott som har begåtts innan de nya reglerna trädde i kraft anses gälla även utanför brottsbalkens område. Därmed torde avsaknaden av övergångsbestämmelser leda till den av regeringen önskade effekten.

Det vore önskvärt om det som sagts i det föregående förklaras tydligare i lagrådsremissen.

Övriga lagförslag

Övriga lagförslag lämnas utan erinran.